

**A terminológiai adatbázisok
gyakorlati haszna a terminológia
és a fordító- tolmácsképzésben**

**Networkshop 2014
2014. Április 24-25-26, Pécs**

Fordító- tolmácsképzés Magyarországon

➤ Mesterszakok:

- Elte (angol, német, francia)
- Pannon Egyetem (angol, német, francia, olasz)
- Miskolci Egyetem (angol, német) (SZE; PPKE; DE)

➤ Szakfordítóképzés

➤ EU-konferenciatolmács-képzés

➤ PhD program

➤ Egyéb képzések

Terminológia oktatás a fordító- tolmácsképzésben

- **Terminológiai** (elmélet és gyakorlat),
- **módszertani,**
- **anyanyelvi és idegen nyelvi,**
- **szaktárgyi** ismeretekkel, valamint kompetenciák.
- **Dokumentációs** munkafolyamat, a terminológia területén használt **eszközök és módszerek** alkalmazására.
- **Komplex:** szaknyelv+terminológia ötvözése elméleti és gyakorlati síkon
- másként komplex: **terminológiamenedzser** (komplex+menedzseri, informatikai tudás, illetve készség)

Terminológia oktatás a fordító- tolmácsképzésben

➤Képességek:

- rugalmasság,
- tolerancia,
- Kreativitás (informatika),
- fejlett vitakészség és döntési képesség,
- interkulturális és intrakulturális módon való gondolkodás,
- Helyzetfelismerés (informatika),
- szervezés és tervezés (informatika),
- csoportmunkára való alkalmasság (informatika).

Miért kellene fordítói terminológiai adatbázisok?

➤ Oktatási szempontok

- A szótárhasználat korlátai (terjedelem, javítás, elérhetőség stb).
- A szakszövegek forrásként való használata hosszadalmas (digitalizálás, informatikai háttér)
- A terminológiai adatbázisokban összegyűjthetők és rendszerezhetőek azok az ismeretek, amelyek a fordítók számára fontosak.

➤ Üzleti szempontok

- Időtakarékosság
- Költséghatékonyság
- A vállalati tudásmenedzselés jó eszköze a terminológia-menedzsment.
- A vállalati arculat (brand) védelme (vállalati terminológia, a vállalat-specifikus fogalmak definiálása, felhasználó-orientált nyelvezet)
- A vásárlók/ügyfelek lojalitásának növelése (a vásárlók és cégek „ugyanazt a nyelvet beszélnek”)

Munkaerő-piaci hasznosítás

- A mai munkamódszerek az információtechnológia és a nyelvtechnológia eredményeinek és eszközeinek felhasználásán alapulnak.
- A terminológia oktatás biztosítja a szükséges ismereteket a szakemberek (fordítók, tolmácsok, terminológusok) számára, egyúttal elősegíti az Európai Felsőoktatási Térségbe való integrálódásukat.
- A terminológiai és adatbázis-használati ismeretek elengedhetetlenek az Uniós integrációs folyamatoknál.
- A széleskörű elméleti és gyakorlati alapozás továbbá az erre épülő, magas szintű elméleti és gyakorlati felkészülést biztosító képzés lehetőséget ad a végzeteknek az elhelyezkedésre a munkaerő-piacon (vö. Fóris).

Terminológia és adatbázis-kezelés a képzésben

- Lexikográfia, terminológia
 - Adatbázisok kezelése (külföldi adatbázisok, pl.: Termdat, IATE stb.)
 - Terminográfia, terminológia-menedzsment
 - Számítógépes nyelvészet
 - Fogalomalapú információkezelés
 - Szabványosítás
 - Projektmenedzsment
- A hallgatók gyorsan és az adatbázisoknak köszönhetően nagy biztonsággal képesek lesznek a fordítás során fellépő terminológiai problémák felismerésére, elkülönítésére, és terminológiai módszerek alkalmazására a fordításban és a fordításelőkészítésben.

Adatbázis-kezelés

➤ Elmélet:

- adatbázisok kezelésének alapjai
- adatbázis-kezelői ismeretek
- adatbázisok típusai
- adatbázis-kezelők típusai
- adatbázis-kezelők integrálhatósága

➤ Gyakorlat:

- a cél nem feltétlenül az adatbázisok kiépítése, inkább azok karbantartása
- adatbázis-építés
- adatbázis-szerkesztés

Terminuskezelés modern eszközökkel

- Terminológiai szótárak és adatbázisok
 - egy- vagy többnyelvűek
 - Fogalomalapúak (onomassziológiai megközelítés)
 - a címszavak jelentéstani egységek (szavak, szintagmák stb.)
 - Terminológusok, fordítók és tolmácsok számára
- Fordítástámogató szoftverek terminológiai kiegészítői
- Automatikus terminuskinyerő szoftverek
 - szövegkorpuszokból
 - kétnyelvű fordítói memóriákból
- Különböző típusú szoftverek
 - gyakorisági listák készítése (pl. leggyakoribb szavak,)
 - keresés „definiáló formák” alapján (pl. olyan mint, x része y-nak stb.)
 - keresés szemantikai alapon

Adatbázis előnyei

- azonnali elérhetőség
- konzekvens megjelenítés
- célzott keresési és javítási lehetőség
- megbízható, ellenőrzött tartalom
- többletinformáció feltüntetésének lehetősége (kontextus, forrás, rövidítés, definíció, megjegyzés stb.)
- fordítási minőség javítása
- célspecifikus, alakítható tartalom
- terminológiai egységesség előmozdítása
- többnyelvű keresési lehetőség

Fordítási nehézségek

- terminológiai rendezés és osztályozás (hiánya)
- terminológiai adatbázisok és szakszótárak hiánya
- Gyors változások követésének és a terminológiai rendszer folyamatos gondozásának és (újra-)rendezésének hiánya (új fogalmak bevezetése, régi fogalmak jelölése, esetleges jelentésváltozás feltüntetése stb.)
- Új definíciók megadása (klasszikus módszer: osztály megadása, egyedi tulajdonságok leírása)

Terminológiai munka 1.

- Tudományterület és jogág lehatárolása
- Korpusz kiválasztása
- A korpusz előzetes forrásnyelvi vizsgálata és osztályozása a terminológiai munka céljának figyelembevételével (jogforrási hierarchia, aktualitás, elérhetőség stb.)

Cím	Rövidítés	Elérhetőség
Magyarország Alaptörvénye	Alaptörvény	http://www.kormany.hu/download/0/d9/30000/Alapt%C3%B6rv%C3%A9ny.pdf
2011. évi CLXI. törvény	Bszi.	http://www.jogiforum.hu/torvenytar/tv/2011/CLXI
2011. évi CLXII. törvény	Bjt.	http://www.parlament.hu/irom39/1/1530/11530.pdf

Terminológiai munka 2.

➤ Terminus kivonatolás

- Alaptörvény 25-28. cikke (A bíróság)
- a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény II. Fejezet (2)

16. § Magyarországon az igazságszolgáltatást a következő bíróságok gyakorolják:

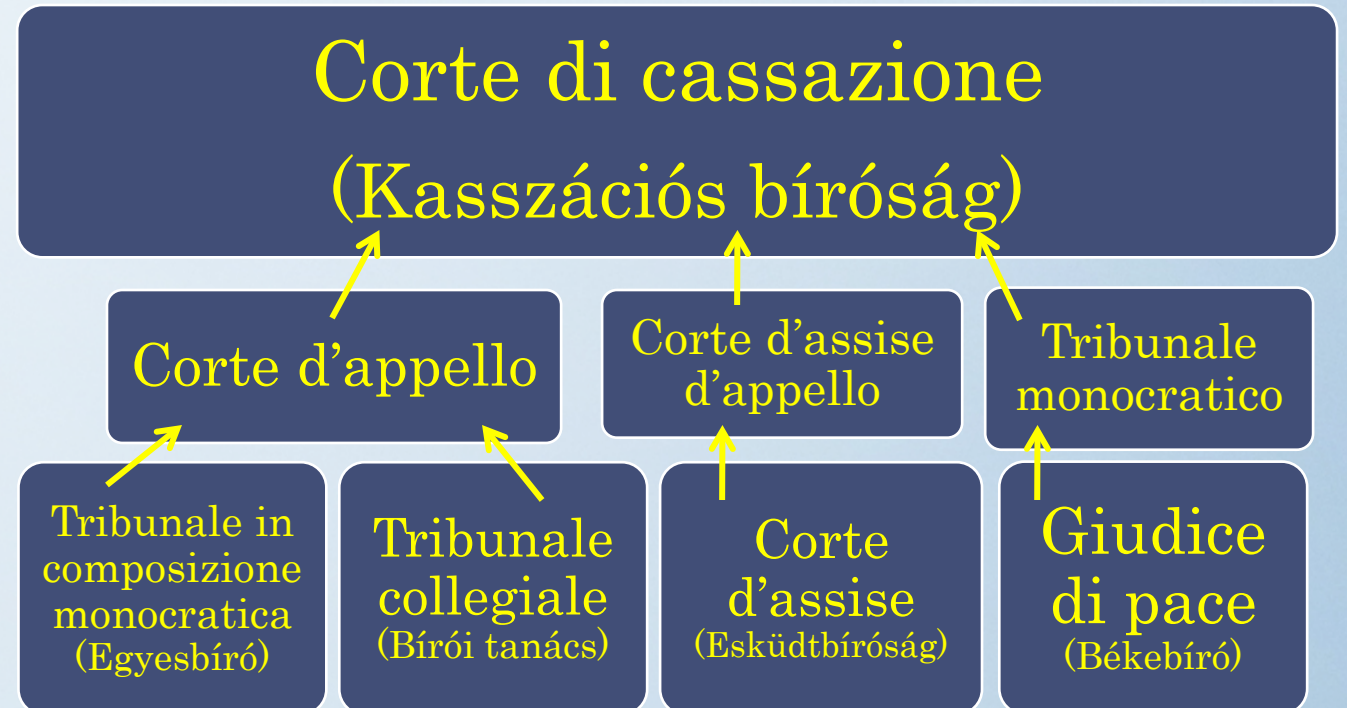
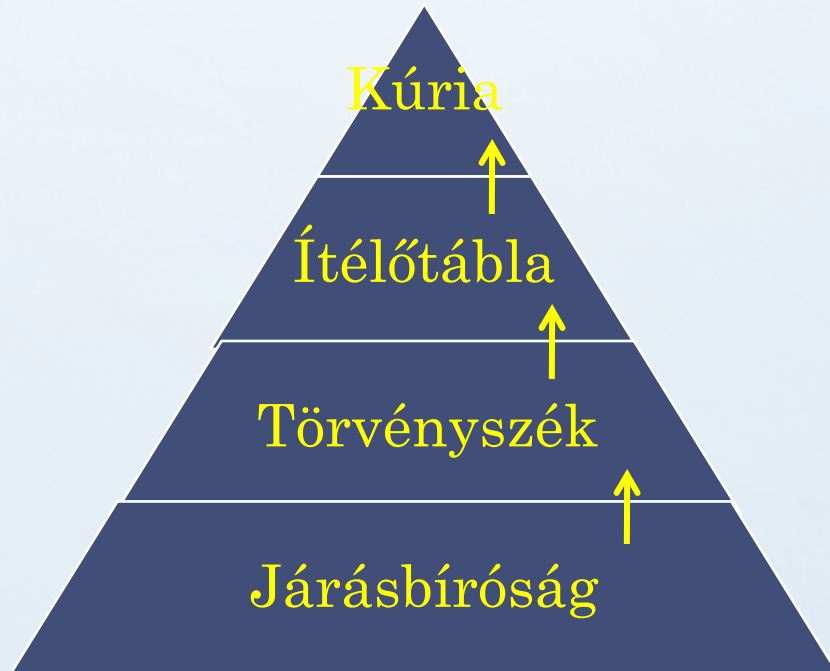
- a Kúria (**Legfelsőbb Bíróság**),
- az ítélőtábla (**ítélőtábla**),
- a törvényszék (**megyei bíróság**),
- a járásbíróság és a kerületi bíróság (**helyi / városi bíróság**) és
- a közigazgatási és munkaügyi bíróság.



Terminológiai munka 3.

➤ Célnyelvi, kontrasztív vizsgálat

- A pontosan meghatározott forrásnyelvi terminus célnyelvi megfelelőjének kiválasztása
- Célnyelvi fogalmi rendszer vizsgálata



Következtetések

- 1. Terminológiai háttér kiépítésével **növelhető a hatékonyság**, lehetőségessé válik az **idő- és költséghatékony munka** (magán és állami szervezeteknél egyaránt)
- 2. Oktatás (tudományterület szakértőinek bevonásával, együttműködésével)
- 3. Kutatás
- 4. Terminológia adatbázisok létrehozása
- 5. Az ideális jövő a minőségi terminológiák egységesített forrásainak hálózatában rejlik (internetalapú, megosztott terminológiai együttműködés minőségbiztosított terminológiák formájában).

**Köszönöm a
figyelmet!**

